

Position Paper Onderwijsontwikkeling Nederland:

Van sturing op het gebruik van bewezen effectieve interventies in het onderwijs naar sturing op effectieve implementatie van effectieve interventies

Het gebruik van bewezen effectieve interventies in het onderwijs krijgt terecht veel aandacht. Het is een waardevolle benadering die helpt om het kaf van het koren te scheiden en ervoor te zorgen dat scholen werken met methoden en interventies die daadwerkelijk resultaat opleveren. Het is echter cruciaal om ons niet blind te staren op bewezen effectieve interventies als het wondermiddel voor alle onderwijsuitdagingen.

Wij doen de volgende aanbevelingen en lichten deze hieronder toe:

1. **Bewezen effectieve interventies in het onderwijs zijn alleen effectief als deze samen gaan met effectieve implementatiekunde.** Niet alle schoolleiders en bestuurders hebben de tijd, kennis en ervaring om dit zelf op te pakken. Zij hebben ondersteuning nodig. Een succesvolle implementatie voor deze groep schoolleiders en bestuurders staat of valt in dit geval met kwalitatief goede ondersteuning. Zorg dat deze ondersteuning voor iedereen toegankelijk is.
2. **Stel kwaliteitseisen aan de partijen die ondersteuning bieden bij de implementatie van bewezen effectieve interventies en pas deze radicaal toe.** Dit zorgt voor betrouwbare begeleiding en waarborgt de consistentie, duurzaamheid en kwaliteit van de ondersteuning. Laat geen partijen meer toe in het publieke onderwijsbestel die niet voldoen aan kwaliteitseisen. Onze branche heeft al de eerste stap gezet met het keurmerk Onderwijsontwikkeling: verplicht voor alle leden.
3. **Omarm de bestaande ondersteuningsstructuur, scherp indien gewenst de kwaliteitseisen aan, maar bouw geen nieuwe structuur.** Het probleem is niet het ontbreken van een kwalitatieve ondersteuningsstructuur, maar ontbreken van regulering. De weg die nu is ingeslagen met de 10 onderwijsadviseurs in dienst van het beleidsdepartement OCW is een doodlopende weg. Om verschillende redenen:
 - Er is al een bestaande ondersteuningsstructuur. Onze leden voldoen aan het keurmerk Onderwijsontwikkeling en alle leden onderschrijven onze leidende principes waarin we onze maatschappelijke positie tot uiting brengen. Onze branche staat open voor het gesprek over (mogelijke) verdere aanscherping van de kwaliteitseisen en verdere aanscherping van ons maatschappelijk profiel.
 - Het opnieuw opbouwen van een nieuw publieke ondersteuningsstructuur is een zeer kostbare exercitie en kost veel tijd. Het is niet ingewikkeld te berekenen wat een team van 10 Rijksambtenaren in schaal 12 kost. Daarbij waren er circa 15 jaar geleden vele redenen om de sector te privatiseren. Zonder analyse van deze redenen weer blind een nieuwe structuur opbouwen leidt tot boomerang beleid.
 - De onderwijsadviseurs werken binnen een beleidsdirectie van een ministerie dat niet is ingericht om mensen op te leiden, begeleiden en aan te sturen tot specialisten in effectieve

implementatie van effectieve interventies. Het is niet de juiste professionele omgeving waarin onderwijsontwikkeling van hoogstaande kwaliteit tot wasdom kan komen en blijven. De kwaliteit van de onderwijsadviseurs van het beleidsdepartement wordt niet systematisch en onafhankelijk getoetst. Er is geen zicht op de effectiviteit van de begeleiding van het team van 10 adviseurs.

Een bewezen effectieve interventie op zichzelf is niets meer en minder dan een interventie die in een specifieke context heeft bewezen effectief te zijn. Die specifieke context is niet zonder meer een-op-een na te bootsen. Iedere school is uniek; de mate van ervaring van de docenten, de leerlingpopulatie, en lerende cultuur, er zijn weinig scholen hetzelfde. Wat goed werkt op de ene school, heeft niet vanzelfsprekend hetzelfde effect op een andere school. Het is essentieel om rekening te houden met deze contextuele factoren bij het vaststellen van beleid om scholen te stimuleren om alleen nog bewezen effectieve interventies te hanteren. Het is een illusie te denken dat een verplichting alleen, gaat leiden tot het verbeteren van de onderwijskwaliteit.

Om bewezen effectieve interventies met succes toe te kunnen passen in het onderwijs is implementatiekunde onontbeerlijk. Dit betekent dat voordat men een bepaalde interventie toepast aan een aantal randvoorwaarden moet zijn voldaan:

- Een heldere analyse vooraf om te bepalen of de interventie op dit moment het beste antwoord is op een bepaald vraagstuk;
- Een diepgaand begrip van de schoolcontext (leerlingpopulatie, professionals in de school, ouders);
- Is er kennis over in hoeverre de organisatie klaar is voor implementatie, is er sprake van een lerende cultuur, is er draagvlak voor het oplossen van het vraagstuk en commitment voor de gekozen oplossing binnen de school;
- Zijn er voldoende middelen en is er voldoende tijd om de interventie te implementeren.

Het maken van deze afweging kan complex zijn. Gelukkig zijn veel schoolleiders in staat een verandertraject te begeleiden en waar nodig bij te sturen, al dan niet met ondersteuning van het schoolbestuur of een externe partij. Dat geldt echter niet voor alle scholen. In de Staat van het Onderwijs werd immers geconcludeerd dat sommige besturen te weinig zicht hebben op de kwaliteit van het onderwijs. Dit benadrukt het belang van ondersteuning en begeleiding van implementatiedeskundigen bij de implementatie van bewezen effectieve interventies. De kans dat een exercitie om scholen te motiveren alleen gebruik te maken van bewezen effectieve interventies zal daarom in veel gevallen snel verworpen tot een afvinklijstje zonder aandacht voor het implementatietraject en zal dus ook geen of weinig effect sorteren.

Sturing door de overheid

Rechtstreekse sturing via menukaarten en databases met effectieve interventies hebben slechts een heel beperkt effect op de kwaliteit van het onderwijs. Toch zien wij wel degelijk een manier voor de overheid om te sturen op het gebruik van effectieve interventies: sturing op de ondersteuningsstructuur. De ondersteuningsstructuur speelt een cruciale rol bij het succesvol implementeren van bewezen effectieve interventies in het onderwijs. Het is essentieel dat deze structuur kwaliteit biedt en op

een effectieve manier functioneert. Dit kunt u doen door alleen die partijen toe te laten tot de publieke ondersteuningsstructuur:

- Die aantoonbaar implementatiekunde combineren met kennis over effectieve interventies.
- Waarover scholen aangeven tevreden te zijn
- Die zich onafhankelijk laten toetsen op kennismanagement en de mate waarop ze dit in hun organisatie hebben ingebed.

Op dit moment kan iedereen een adviesbureau starten, dát is de manier waarop niet bewezen interventies veelal ons onderwijs binnenrollen.

Over Onderwijsontwikkeling Nederland

Onderwijsontwikkeling Nederland is de vereniging van adviesbureaus voor onderwijs. Zij behartigt de belangen van adviesbureaus die werken binnen het primair, voorgezet en beroepsonderwijs. De leden van Onderwijsontwikkeling Nederland vormen met elkaar een fijnmazig, landelijk dekkend netwerk. Onderwijsexperts, organisatiedeskundigen, implementatiedeskundigen, orthopedagogen en kindpsychologen werken dagelijks samen met leerlingen, leraren, schoolleiders en schoolbesturen aan het continue proces van onderwijsontwikkeling. Met als doel dat ieder kind en iedere jongere het beste en meest passende onderwijs krijgt dat hij of zij nodig heeft en daarmee gelijke kansen heeft om zich te ontwikkelen.

In 2023 zijn 20 adviesbureaus voor onderwijs aangesloten bij Onderwijsontwikkeling Nederland.

Voor meer informatie: Margreet de Vries, directeur-bestuurder Onderwijsontwikkeling Nederland 06-12379493, mdevries@onderwijsontwikkeling.nl, www.onderwijsontwikkeling.nl.